

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МАЙСТРЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК: 657.1.351

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ
ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ
ПОДАТКОВИМИ ПЛАТЕЖАМИ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Н. М. Майстренко

Науковий керівник
Мороз Юлія Юзефівна,
доктор економічних наук, професор

Житомир – 2020

АНОТАЦІЯ

Майстренко Н. М. Організація системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління податковими платежами підприємств. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Житомирський національний агроекологічний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2020.

Встановлено роль податкових платежів у формуванні податкової системи держави та її доходів. Визначено зміст податкової системи як сукупності взаємовідносин між платниками податків і державою щодо вилучення частини створеного продукту задля формування бюджету країни, який необхідний задля виконання покладених на державу функцій. Розглянуто види загальнодержавних податків та зборів та місцевих податків.

Встановлено значення інформаційної системи обліку, аналізу, аудиту для прийняття управлінських рішень щодо побудови податкової політики підприємства. Проаналізовано показники формування податкових надходжень до бюджету України.

Висвітлено методику обліку податкових платежів, як вагової складової розвитку господарської діяльності підприємства, з врахуванням специфіки їх нарахування та сплати. Визначено кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку за основними податками: податком на додану вартість, податку на прибуток підприємств, податку з доходів фізичних осіб. Розглянуто систему податкової звітності підприємства та порядок її формування.

Розглянуто методику аналітичних досліджень податкових платежів, податкового навантаження на господарську діяльність підприємства. Охарактеризовано систему зовнішнього податкового контролю та внутрішнього аудиту податкових платежів підприємства.

Ключові слова: податкова система, податкові платежі, бухгалтерський облік, податковий контроль, внутрішній аудит, податкове навантаження.

ABSTRACT

Maistrenko N. M. Organization of the accounting system in the formation of information resources for managing tax payments of enterprises. – Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 071 – accounting and taxation. – Zhytomyr National Agro-Ecological University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2020.

The role of tax payments in the formation of the tax system of the state and its income is established. The content of the tax system is defined as a set of relations between taxpayers and the state regarding the removal of part of the created product for the formation of the budget of the country, which is necessary for the fulfillment of the functions entrusted to the state. The types of national taxes and fees and local taxes are considered.

The value of the information system of accounting, analysis, audit for making managerial decisions on the construction of the tax policy of the enterprise is established. The indicators of formation of tax revenues to the budget of Ukraine are analyzed.

The method of accounting for tax payments as a significant component of the development of business activity of the enterprise, taking into account the specifics of their accrual and payment. Correspondence of accounting accounts on basic taxes is determined: value added tax, corporate income tax, personal income tax. The system of tax reporting of the enterprise and the procedure of its formation are considered.

The method of analytical researches of tax payments, tax burden on economic activity of the enterprise is considered. The system of external tax control and internal audit of tax payments of the enterprise is characterized.

Keywords: tax system, tax payments, accounting, tax control, internal audit, tax burden.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ 1. Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту і звітності податкових платежів підприємства.....	9
1.1. Податкові платежі як економічна категорія та об'єкт управління	9
1.2. Роль і функції бухгалтерського обліку, аудиту, звітності, аналізу і оподаткування в системі управління підприємством	18
1.3. Характеристика та оцінка формування податкових надходжень до бюджету України	20
Висновки до розділу 1	26
Розділ 2. Організація та методика обліку податкових платежів та відображення їх у звітності	28
2.1. Документальне забезпечення обліку податкових платежів підприємства.....	28
2.2. Організація та методика облікового процесу податкових платежів підприємства	35
2.3. Узагальнення інформації про податкові платежі в системі звітності підприємства	39
Висновки до розділу 2	42
Розділ 3. Організація аудиту та аналітичних досліджень податкових платежів	44
3.1. Організація аудиту податкових платежів підприємства	44
3.2. Організація аналізу податкових платежів підприємства	47
3.3. Аналіз податкового навантаження на підприємство	51
Висновки до розділу 3	53
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У відповідності до стратегії сталого розвитку «Україна — 2020» визначено мету, напрями руху, пріоритети та показники умов розвитку України. Серед основних цілей є реформування системи оподаткування з метою розвитку національної економіки. Для ефективного функціонування суб'єкти господарювання в Україні – платники податків потребують визначення єдиних, зрозумілих та сталих правил оподаткування і відсутність дискримінації сплати податків.

В сучасних умовах розробка і прийняття багатьох управлінських рішень вимагає урахування податкової складової. З точки зору підприємств – податкові платежі є витратами і саме тому вони є важливими об'єктами обліку, аналізу, контролю. Для податкових витрат, на відміну від інших витрат підприємства, існує певна специфіка, яка полягає у жорстких, чітко визначених державою правил розрахунку величини податкових платежів.

Податкові платежі є важливим елементом впливу на економічний потенціал підприємства, що здійснюється системою державного регулювання. Вони є важливим інструментом регулювання відносин та інтересів держави, територіальних громад, підприємств і окремих громадян. Формування податкових платежів повинне стимулювати розвиток господарської діяльності підприємств, регулювати ті суперечності, які виникають у процесі розвитку економічного потенціалу суб'єктів господарювання і держави.

За таких умов зростає роль бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в процесах податкових взаємовідносин платників податків і держави, яка полягає у формуванні надійної, достовірної та релевантної інформації про систему оподаткування підприємства. Сьогодні господарюючі суб'єкти України мають проблему із значними витратами часу на підготовку та подання податкової звітності та сплату податків. За даними Світового банку, такі витрати становлять в Україні 491 годину на рік, а в країнах Європи й Азії – 260 годин на рік. В зв'язку з цим, узагальнення інформації про податкові платежі

підприємства в системі бухгалтерського обліку, побудова їх аналітичних досліджень та організація аудиту має важливе значення.

В зв'язку з цим, тема дослідження кваліфікаційної роботи є актуальною і на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних та практичних проблем формування інформаційних ресурсів щодо податкових платежів у системі рахунків бухгалтерського обліку присвячено наукові праці Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, О. О. Василика, В.П. Вишневського, З.В. Гуцайлюка, М. М. Коцупатрого, А. А. Мазаракі, О. І. Малишкіна, В. В.Сопко, В. О. Шевчука, М. Г. Чумаченко та інших. Однак, з врахуванням тих постійних змін, які відбуваються в системі оподаткування, практична діяльність відчуває гостру потребу у вирішенні як теоретичних, так і практичних проблем формування інформаційних ресурсів про податкові платежі підприємства.

Постановка завдання. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних та методичних положень, розробка прикладних аспектів з питань удосконалення обліку, аналізу, аудиту, контролю податкових платежів в умовах постійних змін податкового законодавства..

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі сформульовано наступні завдання:

- дослідити економічну сутність податкової системи України, механізм її побудови та функціонування;
- визначити сутність податкових платежів для ідентифікації їх як об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту;
- розглянути методика нарахування основних податкових платежів підприємств України;
- встановити місце обліку, аналізу і аудиту податкових платежів в системі управління підприємством;
- проаналізувати стан сплати податкових платежів до бюджету;
- проаналізувати стан нарахування та сплати податкових платежів до бюджету України;

- розглянути питання побудови документообігу щодо нарахування податкових платежів підприємства;
- узагальнити інформацію щодо обліку податкових платежів в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- проаналізувати систему звітності в сфері податкових платежів;
- визначити напрями аналітичних досліджень в сфері формування податкових платежів та здійснити їх ґрунтований аналіз;
- вивчити побудову системи контролю за податковими платежами з позиції держави та підприємства;

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися наступні наукові методи: індукції та дедукції; синтезу та аналізу; теоретичного узагальнення і порівняння; історичний та логічний; статистичний та аналітичний.

Практичне значення одержаних результатів. Здійснені в кваліфікаційній роботі дослідження мають прикладний характер, оскільки можуть використовуватися в діяльності підприємств будь-яких видів діяльності, форм власності та розмірів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено теоретичне узагальнення та надано практичні рекомендації щодо удосконалення обліку, аналізу, контролю, звітності, аудиту податкових платежів підприємств. Отримані в процесі дослідження результати дають змогу зробити такі висновки.

1. Податкові платежі є важливою складовою податкової системи держави та її доходів. Формування податкових платежів на підприємстві, організація їх обліку, аналізу, аудиту та звітності здійснюються у відповідності до Податкового кодексу України.

2. Зміст податкової системи можна розкрити як сукупність: взаємовідносин між платниками податків і державою щодо вилучення частини створеного продукту задля формування бюджету країни, який необхідний задля виконання покладених на державу функцій; взаємопов'язаних та взаємоузгоджених податків та зборів; механізму встановлення, зміни та скасування податків та зборів, забезпечення організації їх сплати, контролю і відповідальності за порушення законодавства; нормативно-правових актів, які регламентують податкову систему.

3. Інформаційна система обліку, аналізу, аудиту відіграє важливе значення в процесі прийняття управлінських рішень щодо побудови податкової політики підприємства. Облікова, аналітична, контрольна інформація тоді задовольняє інформаційні запити менеджменту підприємства, коли відповідає вимогам якості.

4. Доходи державного бюджету мають незначну тенденцію до зменшення як в цілому, так і в розрахунку на 1 людину та 1 працюючого. Найбільшу частку у їх формуванні займають податкові надходження - відповідно 83,1 % в 2018 р. та 82,6 % в 2019 р. В структурі валового внутрішнього продукту доходи державного бюджету становлять в 2019 р. 26,0 %, що на 0,4 п.п. менше ніж в 2018 р.

5. При здійсненні господарської діяльності виникає необхідність організації документообігу господарських операцій для фіксації їх в системі

бухгалтерському обліку. Первинний облік є первинною ланкою в ланцюгу формування інформації про податкові платежі. Лише правильно та своєчасно складені первинні документи можуть бути підставою для відображення податкового кредиту та податкових зобов'язань з ПДВ, доходів та витрат при обрахуванні податку на прибуток, заробітної плати як об'єкту оподаткування податком з доходів фізичних осіб тощо.

6. Організація обліку податкових платежів в системі рахунків бухгалтерського обліку передбачає: виділення об'єктів обліку в частині податків; виокремлення у відповідності до ідентифікованих об'єктів аналітичних рахунків обліку; побудову обліку на синтетичних рахунках.

7. Одним з найскладніших і найвідповідальніших етапів формування інформації про податки є складання податкової звітності. Звітність за податками формується за кожним видом податкових платежів. В деяких випадках за податком складається не одна, а декілька форм. Кожна з форм має особливості складання, перелік різних показників, різні підходи їх формування.

8. Аудит податкових платежів – важливий елемент господарської діяльності підприємства. Його мета полягає в раціоналізації обліку та оптимізації механізмів оподаткування для мінімізації ризиків нарахувань та сплати податкових платежів.

9. Формування податкової політики суб'єкта господарювання повинно відбуватися з використанням аналітичних досліджень інформаційної бази в сфері податків. Цей аналіз необхідно проводити за як за попередні періоди (ретроспективний аналіз за вихідною інформацією даних податкових декларацій, звітів, розрахунків за минулі періоди) і майбутні періоди (стратегічний аналіз за показниками бюджетів підприємства).

10. На першому етапі податкового аналізу виникає необхідність отримати найбільше показників податкового навантаження, сукупності аналітичних індикаторів, з яких складаються загальні показники податкового тягаря, які надають самі точні економічні оцінки і дозволяють одержати самі раціональні рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз факторів, які впливають на динаміку автоматичного бюджетного відшкодування податку на додану вартість. URL :
2. Андрущенко В. Л. Податкова система: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 416 с.
3. Бараннік О. О. Проблемні питання щодо ведення підсистем бухгалтерського обліку : *матеріали конф. Наук. клубу Sophus*. URL:
4. Білобровенко Т. В., Кітченко М. І. Методи визначення податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ : вітчизняний та зарубіжний досвід. *Інтелект XXI*. 2017. № 4. С. 48–53.
5. Бондар М. І. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування : навч. посіб. Київ : ДННУ «Акад. фін. управління». 2014. 585 с. URL:
6. Власова О. Є. Конспект лекцій з дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» (для студентів спеціальності 071 – Облік і оподаткування). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2018. 100 с.
7. Гарасим П. М., Гарасим А. П., Хомин П.Я. Податковий облік і звітність на підприємствах (єдність і розходження з національними стандартами): монографія. Львів : Українські технології, 2011. 167 с.
8. Гороховська Ю. І., Чигрин В. В. Податок на прибуток підприємств як інструмент наповнення бюджету. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 4–8.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL:
10. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2014. 496 с.

11. Доходи бюджету України. URL: <http://www.cost.ua/>.
12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
13. Кузьменко Г. І. Формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування. *Економічний простір*. 2015. № 56/1. С. 210–216.
14. Максимова В. Ф. Облік у системі оподаткування : навч. посібник / В.Ф. Максимова, О. В. Артюх. Одеса : ОНЕУ, Ротапринт. 2013. 267 с.
15. Матеріали Єдиної бази податкових знань. URL: <http://sts.gov.ua/ebpz/>
16. Матюха М. М. Облік і звітність в оподаткуванні: опорний конспект лекцій / М. М. Матюха. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал». 2018. 220 с.
17. Мелень О.В. Актуальні питання оподаткування прибутку. *Вісник НТУ "ХП"*. Серія: *Технічний прогрес і ефективність виробництва*. Харків : НТУ "ХП". 2013. № 67 (1040). С. 107–111
18. Методичні рекомендації з організації та проведення камеральних перевірок податкової звітності платників податків, окрім перевірок податкової декларації про майнове положення та доходи і податкову декларацію платника єдиного податку - фізичної особи-підприємця: наказ Міндоходів України від 14.06.2013 р. № 165. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/
19. Методичні рекомендації щодо комплексного відпрацювання платників ПДВ, які формують податковий кредит за податковими накладними, не зареєстрованими в ЄРПН: наказ ДФСУ від 29.11.2013 р. № 724. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/
20. Найденко О.Є. Податковий контроль : навч. посіб. Харків : Вид. ХНЕУ. 2012. 224 с.
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

22. Непочатенко О. О., Боровик П. М., Щепелюк Б. Р. Оподаткування прибутку підприємств в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2015. №1.

23. Нестеренко О. О., Топоркова О. В., Коробкіна І. С. Облік і звітність в оподаткуванні. Опорний конспект лекцій (у структурнологічних схемах) для студентів напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» всіх форм навчання. Х. : ХДУХТ, 2016. 78 с.

24. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>

25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:

26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:

27. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL:

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: наказ Міністерства фінансів України від 28 груд. 2000 р. № 353.

29. Положення про форму та зміст розрахункових документів: наказ Міністерства фінансів України від 21.01.2016 р. №13. URL:

30. Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість: наказ Міністерства фінансів України від 16.10.2014 р. № 569. URL:

31. Порядок заповнення і представлення податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку: наказ Міндоходів від р. № 4. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15>

32. Порядок заповнення податкової накладної: наказ міністерства фінансів України від 31.12.2015 №1307. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>

33. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України
в
і 34. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон
України від 16 липня 1999 р. №996. URL:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- 2 35. Про затвердження Положення бухгалтерського обліку «Податкові
фізичні» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.01.2011 р. № 27. URL:
.
- 1 36. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової
звітності з ПДВ : Наказ Міністерства фінансів України № 21 від 28.01.2016 р.
.
- 2 37. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на
відрадження або під звіт, та Порядку його складання: Наказ Міністерства фінансів
У
К
38. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток
підприємства : Наказ Міністерства доходів і зборів України № 872 від
10.12.2013 р. URL:[http://zak on4.rada.gov.ua/laws/show/z0103-14](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0103-14).
- ї 39. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне
соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI. URL:
и
40. Реестр документов (заменителей налоговых накладных). Урок от
бухгалтер 911 (28.09.16). URL : <https://buhgalter911.cjm/news1022305.html>
- і 41. Свідерський Д. Є. Методологія та організація складання фінансової та
додаткової звітності : монографія. Київ : КНЕУ. 2012. 290 с.
42. Таптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у
податок на виведений капітал: URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>
8
.
43. Чалий І. Бухгалтерський облік податку на прибуток. *Все про
бухгалтерський облік*. 2015. № 11. С. 11–16
9
.
2
0

44. Paying Taxes 2018. The World Bank Group, PwC, 2017. URL: https://www.pwc.com/gx/en/payingtaxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf (дата звернення: 24.04.2019).

45. Paying Taxes Methodology. The World Bank Group, 2010. URL: <http://www.doingbusiness.org/en/methodolog>

46. Легостаєва О. О., Лисьонкова Н. М. Податковий аналіз як складова оптимізації податкової політики підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 55. С. 50–58